

Anna Iwańczuk

Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu

WYZWANIA DLA BANKÓW JAKO POŚREDNIKÓW NA RYNKU USŁUG PŁATNICZYCH

Streszczenie: Banki są głównymi pośrednikami na rynku usług płatniczych. Warunki ich funkcjonowania na tym rynku ulegają zmianom pod wpływem rozwoju nowoczesnych technologii, procesów integracyjnych oraz innych czynników o charakterze zewnętrznym. Skutkuje to zmianą pozycji banków oraz stawia przed nimi nowe wyzwania. Bezpośrednim źródłem wyzwań jest wchodzenie na rynek niebankowych instytucji płatniczych. Banki mają wiele mocnych stron jako dostawcy usług płatniczych, z których na szczególną uwagę zasługuje posiadanie statusu instytucji zaufania publicznego. Zagrożeniem dla banków w utrzymaniu dominującej pozycji na rynku usług płatniczych jest konkurencja ze strony instytucji płatniczych, korzystających z nowoczesnych rozwiązań w zakresie realizacji zleceń płatniczych klientów.

Słowa kluczowe: banki, usługi płatnicze, rozliczenia.

1. Wstęp

Rynek usług finansowych ulega zmianom. Szczególnie widoczne są one w przypadku usług płatniczych, które jeszcze niedawno były utożsamiane z usługami świadczonymi głównie przez banki. Biorąc pod uwagę rzeczywistość gospodarczą oraz nowe regulacje (dyrektywa o usługach płatniczych), należy uznać, że rynek ten obejmuje w coraz większym stopniu usługi podmiotów niebankowych. Taka sytuacja stawia przed bankami nowe wyzwania.

Celem niniejszego opracowania jest ocena sytuacji banków jako pośredników na rynku usług płatniczych. W tym celu określono mocne i słabe strony banków jako dostawców usług płatniczych oraz wskazano czynniki zewnętrzne, które w największym stopniu będą w najbliższych latach oddziaływać na pozycję banków. Analizę ograniczono do rynku usług płatniczych i sektora bankowego w Polsce.

2. Podażowa strona rynku usług płatniczych

Rynek usług płatniczych polegających na pośrednictwie w transferze pieniądza w formie gotówkowej i bezgotówkowej jest zdominowany przez banki. Ich przewaga wynika z kilku przesłanek. Pierwszą z nich jest rozbudowana infrastruktura systemu ban-

kowego obejmująca placówki bankowe oraz instytucje wspierające działalność banków, np. izby rozliczeniowe. Banki uczestniczą aktywnie w rozwoju systemów płatniczych niemal od momentu pojawienia się pieniądza. W bezgotówkowe rozliczenia pieniężne zawsze zaangażowane są rachunki prowadzone przez banki. Ponadto banki jako instytucje zaufania publicznego są uznawane za wiarygodnych kontrahentów, a dokonywane za ich pośrednictwem operacje – za bezpieczne. Pozycję banków wzmacnia również szeroki zakres ich działalności, który pozwala na oferowanie usług płatniczych w powiązaniu z usługami depozytowymi, kredytowymi, inwestycyjnymi, gwarancyjnymi, często w formie tzw. sprzedaży wiązanej [Górka 2009, s. 108].

Powszechność dostępu do nowoczesnych technologii sprawia, że coraz mniejsze znaczenie mają bariery wejścia na rynek usług płatniczych. Usługi te mogą być świadczone przez podmioty niebankowe dysponujące odpowiednimi rozwiązaniami informatycznymi i organizacyjnymi. Podkreślenia wymaga jednak fakt, że np. w Polsce ich działalność byłaby niemożliwa bez bezpośredniego lub pośredniego połączenia z bankową infrastrukturą rozliczeniową.

Rynek usług płatniczych w poszczególnych państwach podlega krajowym regulacjom. W państwach Unii Europejskiej opierają się one na dyrektywie 2007/64/WE w sprawie usług płatniczych w ramach rynku wewnętrznego¹. Głównym celem jej uchwalenia jest promowanie konkurencji i przejrzystości na rynku usług płatniczych, wspieranie prawa konsumentów oraz integracja systemów państw UE [Polasik, Przenajkowska 2010, s. 409].

Pojęcie usługi płatniczej obejmuje różne kategorie usług związanych z prowadzeniem rachunków rozliczeniowych i realizacją zleceń płatniczych na podstawie dostępnych instrumentów płatniczych. Uwzględniając zapisy dyrektywy, do usług płatniczych należy zaliczyć:

- prowadzenie rachunku płatniczego;
- usługi umożliwiające złożenie gotówki na rachunku płatniczym;
- usługi umożliwiające wypłaty gotówkowe z rachunku płatniczego;
- realizację usług polecenia zapłaty, w tym jednorazowych poleceń zapłaty;
- realizację transakcji płatniczych przy użyciu karty płatniczej bądź podobnego instrumentu;
- realizację przelewów bankowych, w tym stałych zleceń;
- wydawanie lub nabywanie instrumentów płatniczych;
- usługi przekazów pieniężnych;
- wykonywanie transakcji płatniczych zleconych elektronicznie i realizowanych przez operatorów sieci telekomunikacyjnych lub informatycznych.

Pojęcie usługi płatniczej jest bardzo szerokie i obejmuje, przy uwzględnieniu terminologii stosowanej w polskiej praktyce, wszelkie usługi rozliczeniowe obejmujące obrót gotówkowy i bezgotówkowy, realizowane z wykorzystaniem lub bez udziału bankowego rachunku rozliczeniowego [Program... 2010, s.13].

---

¹ W Polsce postanowienia dyrektywy zostaną wprowadzone do systemu prawnego w formie ustawy o usługach płatniczych. Jej uchwalenie jest planowane na rok 2011.

Zgodnie z postanowieniami projektu ustawy² usługi płatnicze mogą być wykonywane przez innych niż banki dostawców usług płatniczych, w tym instytucje pieniądza elektronicznego, instytucje świadczące żyro pocztowe oraz instytucje płatnicze i biura usług płatniczych. Prowadzenie działalności przez instytucję płatniczą jest uwarunkowane uzyskaniem zezwolenia władz państwowych i wymaga posiadania kapitału założycielskiego w wysokości od 20 000 do 125 000 euro w zależności od rodzaju świadczonych usług płatniczych. Ponadto jest uzależnione od oceny przez instytucję nadzorczą m.in. programu działalności, biznesplanu, rozwiązań w zakresie zarządzania i mechanizmów kontroli wewnętrznej oraz osób będących właścicielami wnioskodawcy, a także osób pełniących funkcje kierownicze w instytucji płatniczej.

Działalność biur usług płatniczych może być prowadzona w ograniczonym zakresie w stosunku do instytucji płatniczych (obróć nie może przekraczać 500 tys. euro miesięcznie). Podlega ona rejestracji w KNF i wymaga posiadania w każdym momencie funduszy własnych dostosowanych do rozmiaru prowadzonej działalności i ustalonych na podstawie kwoty wykonywanych transakcji płatniczych.

Tabela 1. Różnice między bankami a instytucjami płatniczymi w zakresie świadczenia usług płatniczych

	Banki	Instytucje płatnicze
Wymogi kapitałowe – kapitał założycielski	5 mln euro 1 mln euro w przypadku zrzeszonych banków spółdzielczych	od 50 tys. euro do 125 tys. euro, w zależności od zakresu działalności
Katalog podstawowych usług płatniczych	<ul style="list-style-type: none"> – prowadzenie rachunków bankowych (rozliczeniowych) – przeprowadzanie bankowych rozliczeń pieniężnych – wydawanie kart płatniczych oraz wykonywanie operacji przy ich użyciu – pośrednictwo w dokonywaniu przekazów pieniężnych oraz rozliczeń w obrocie dewizowym – wydawanie instrumentu pieniądza elektronicznego oraz dokonywanie płatności z jego użyciem 	<ul style="list-style-type: none"> – prowadzenie rachunków płatniczych – umożliwianie dokonywania wpłaty i wypłaty gotówki z rachunków płatniczych – wykonywanie transakcji płatniczych na rachunek płatniczy (polecenia przelewu, polecenia zapłaty, transakcje przy użyciu karty płatniczej) – wydawanie instrumentów płatniczych – dokonywanie przekazów pieniężnych – wykonywanie innych transakcji płatniczych
Forma prawna	bank państwowy, bank spółdzielczy, spółka akcyjna	osoba prawna ^{a)}
Zezwolenie i nadzór	wymagane zezwolenie Komisji Nadzoru Finansowego nadzór KNF	wymagane zezwolenie Komisji Nadzoru Finansowego ^{b)} , nadzór KNF

^{a)} Biuro usług płatniczych może być prowadzone w dowolnej formie działalności gospodarczej.

^{b)} Działalność biura usług płatniczych wymaga wpisu do rejestru.

Źródło: opracowanie własne na podstawie [Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. ...; Projekt ustawy z dnia 25 września 2009 r...].

² Projekt ustawy o usługach płatniczych jest dostępny na stronach internetowych Ministerstwa Finansów.

Ustawa wprowadzi więc nowe kategorie podmiotów rynku usług finansowych – instytucje płatnicze oraz biura usług płatniczych, których dotyczą mniej restrykcyjne kryteria przyznawania licencji i regulacje nadzorcze w porównaniu z instytucjami kredytowymi oraz instytucjami pieniądza elektronicznego.

Tabela 2. Liczba instytucji świadczących usługi płatnicze zarejestrowanych w 2009 r.

Państwo	Liczba instytucji świadczących usługi płatnicze	Liczba instytucji kredytowych	Liczba instytucji płatniczych niebędących bankami	Liczba bezpośrednich uczestników systemów płatności detalicznych*	Liczba bezpośrednich uczestników systemu rozrachunku
Państwa strefy euro					
Austria	791	728	63	34	94
Belgia	106	16	90	24/20	10
Cypr	162	32	130	16/13/13/18	15
Finlandia	350	118	232	12	19
Francja	714	18	696	11	83
Grecja	67	47	20	42/45	21
Hiszpania	353	288	65	22	132
Holandia	319	93	226	53	61
Irlandia	500	40	460	7	21
Luksemburg	149	148	1	-	27
Malta	31	23	8	8	2
Niemcy	1 940	1 783	157	223	184
Portugalia	169	112	57	36/62	44
Słowacja	29	25	4	28	30
Słowenia	37	21	16	23/23	24
Włochy	830	61	769	115	100
Państwa poza strefą euro					
Bułgaria	31	30	1	32/23/4	31
Czechy	58	40	18	-	51
Dania	165	131	34	67	121
Estonia	38	17	21	-	16
Litwa	86	27	59	24	24
Łotwa	34	16	18	26	25
Polska	925	642	283	53	56
Rumunia	53	41	12	35/44/30/30	48
Szwecja	179	22	157	20/20	23
Wielka Brytania	391	190	201	12/15	15
Węgry	193	191	2	57	56
Razem UE	8 700	4 900	3 800	-	-

* W przypadku kilku systemów płatności funkcjonujących w danym kraju liczbę uczestników podano dla każdego z nich.

Źródło: opracowanie własne na podstawie [*Payments Statistics...* 2010].

Instytucje płatnicze niebędące bankami są już obecne na rynku usług płatniczych we wszystkich państwach Unii Europejskiej, w tym w Polsce. Potwierdzają to dane zaprezentowane w tab. 2. Podmioty te dotychczas nie podlegały nadzorowi, a ich działalność nie była licencjonowana³. Wdrożenie postanowień dyrektywy do krajowych systemów prawnych spowoduje wzrost regulacji rynku usług płatniczych, m.in. w zakresie kontroli podmiotów niepodlegających nadzorowi bankowemu, a świadczących usługi związane z transferem środków pieniężnych. Dotyczyć to będzie co najmniej 3800 podmiotów z Unii Europejskiej⁴.

Uregulowanie rynku usług płatniczych oraz objęcie nadzorem finansowym instytucji świadczących usługi płatnicze zwiększy bezpieczeństwo obrotu pieniężnego oraz zniweluje asymetrię informacji na temat wiarygodności uczestników rynku usług płatniczych. Z punktu widzenia banków istotną zmianą wprowadzoną na rynku usług płatniczych będzie zasada tzw. jednolitego paszportu instytucji płatniczej. Uzyskanie zgody instytucji nadzorczej w jednym z państw członkowskich UE umożliwi świadczenie usług płatniczych na obszarze całej Unii transgranicznie lub poprzez oddział.

3. Mocne i słabe strony banków na rynku usług płatniczych

Zestawienie mocnych i słabych stron banków jako uczestników rynku usług płatniczych uwidacznia przewagę mocnych stron (tab. 3). Istotną kwestią jest posiadanie przez nie statusu instytucji zaufania publicznego [Zaleska 2002, s. 105], będącego skutkiem rozwiązań formalnych w zakresie nadzoru, gwarantowania depozytów oraz możliwości pozyskania finansowania z banku centralnego, ale także wypracowanego wizerunku wiarygodnego kontrahenta. *Status quo* banków cechuje duży udział w rynku usług płatniczych, który daje im możliwość wykorzystania efektu skali, co w połączeniu z bezpośrednim dostępem do systemów płatności buduje dla mniejszych podmiotów trudną do pokonania barierę wejścia na rynek. Przewaga banków polega również na dysponowaniu wieloma kanałami dystrybucji usług płatniczych. Usługi płatnicze stanowią najbardziej rozwiniętą i rozwojową część bankowości elektronicznej [Gospodarowicz 2010, s. 97].

---

³ Są to m.in. Spółdzielcze Kasy Oszczędnościowo-Kredytowe. W zestawieniu nie uwzględniono podmiotów świadczących usługi płatnicze o charakterze tzw. wolnej działalności gospodarczej ze względu na fakt, iż nie jest to w chwili obecnej działalność podlegająca rejestracji. Dopiero konieczność rejestrowania działalności czy też wpisywania na listę podmiotów świadczących usługi płatnicze w okresie przejściowym pozwoli na uzyskanie dokładnych danych dotyczących liczby takich podmiotów.

⁴ Wskazują na to dane zawarte w tab. 2.

Tabela 3. Analiza SWOT dla banków jako uczestników rynku usług płatniczych

Czynniki wewnętrzne	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> – status instytucji zaufania publicznego – duży udział w rynku – bezpośredni dostęp do systemów płatności – wiele kanałów oferowania usług płatniczych (kanał internetowy, kanał mobilny itd.) 	<ul style="list-style-type: none"> – wysokie koszty stałe – wysokie opłaty za płatności gotówkowe
Czynniki zewnętrzne	
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> – możliwość zmiany modelu pośrednictwa na rynku płatności – zwiększenie przejrzystości oferty usług płatniczych w zakresie jakości – realizacja koncepcji SEPA 	<ul style="list-style-type: none"> – zdobycie statusu instytucji zaufania publicznego przez instytucje płatnicze – rozwój małych i tanich w utrzymaniu placówek instytucji płatniczych – konkurencja cenowa ze strony instytucji płatniczych – konkurencja ze strony instytucji funkcjonujących na zasadzie jednolitego paszportu

Źródło: opracowanie własne.

Słabe strony banków wiążą się z wysokimi kosztami tworzenia placówek bankowych i rozwoju tradycyjnych kanałów dystrybucji usług bankowych. Skłania to banki do ograniczania tworzenia nowych oddziałów, a nawet likwidacji już istniejących. Ten czynnik oraz przyjęta niesłuszna strategia stosowania wysokich opłat za płatności gotówkowe osłabia pozycję banków. Przesłanką takich działań w zakresie oferty cenowej jest dążenie do upowszechniania obrotu bezgotówkowego i płatności elektronicznych. Jednak w warunkach istotnego znaczenia rozliczeń gotówkowych w gospodarce oraz braku powszechnego dostępu do szerokopasmowego Internetu działania te można określić jako przedwczesne. Potwierdza to rezygnacja banków z części przyjętych strategii. Tradycyjne banki tworzą nowe placówki bankowe, których charakter różni się jednak od dotychczasowych. Również banki internetowe zaczynają doceniać rolę sieci placówek bankowych. Ponadto banki rozpoczęły świadczenie gotówkowych usług płatniczych przez punkty płatnicze⁵.

4. Szanse i zagrożenia dla banków na rynku usług płatniczych

Pośrednictwo w realizacji płatności gotówkowych i bezgotówkowych może odbywać się przy wykorzystaniu różnych modeli. Zmiany w otoczeniu i wewnątrz banków nie powodują odejścia od funkcji banków w tym zakresie, ale zmianę sposobów

⁵ Przykładami są sieci punktów płatniczych: „TransKasa” stworzona przez Bank BPH, „Wygodne Rachunki” nadzorowane przez Bank Pekao, „Zielone Okienka” w sklepach Żabka nadzorowane przez Raiffeisen Bank oraz usługa płatności gotówkowych w supermarketach „Unikasa” utworzona przez Citi Handlowy.

realizacji funkcji pośrednictwa [Merton 1995]. Problemem staje się natomiast wyznaczenie linii rozgraniczających działalność banków od innych instytucji [Solarz 2010, s. 20]. Instytucje niebankowe (w tym operatorzy telekomunikacyjni) zarówno mogą być dostawcami usług płatniczych dla konsumentów, jak i świadczyć usługi na rzecz banków na różnych etapach procesu płatności [EU Banking... 2010, s. 20].

W odpowiedzi na nowe regulacje banki mogą rozważać wyodrębnienie obszaru działalności związanej z usługami płatniczymi⁶ oraz dokonanie restrukturyzacji procesów związanych z obsługą zleceń płatniczych klientów [Elsenhuber, Schimka 2005, s. 72]. Takie działania spowodują obniżenie wymagań dotyczących kapitału wynikających z regulacji ostrożnościowych. Obszar płatności i rozliczeń w działalności bankowej jest bowiem obciążony najwyższymi wymogami w zakresie kapitału na pokrycie ryzyka operacyjnego.

Uregulowanie rynku usług płatniczych spowoduje zwiększenie przejrzystości oferty usług płatniczych. Określenie maksymalnego czasu na realizację płatności przez pośrednika ujednotoci jakość oferty w tym zakresie. Banki jako uczestnicy sprawnych systemów rozliczeniowych nie będą miały problemów z dostosowaniem się do tych wymogów.

Szansą na wzmocnienie pozycji banków na rynku usług płatniczych jest koncepcja Jednolitego Obszaru Płatniczego Euro (SEPA). Projekt ten polega na wprowadzeniu standardowych instrumentów płatniczych oraz zharmonizowanych zasad ich rozliczania na obszarze Unii Europejskiej⁷. Z punktu widzenia konsumentów jego realizacja ma doprowadzić do obniżenia i ujednoczenia związanych z nimi opłat oraz skrócenia czasu realizacji płatności [Harasim 2009, s. 439]. Zaznaczenia wymaga fakt, że koncepcja SEPA jest inicjatywą europejskiego sektora bankowego i obejmuje bankowe instrumenty płatnicze. Jej realizacja wzmocni więc pozycję banków w stosunku do innych podmiotów świadczących usługi płatnicze [Tumpel-Gugerell 2008, s. 1].

Wśród przyszłych zagrożeń dla banków można wymienić możliwość zdobycia statusu instytucji zaufania publicznego przez niebankowe instytucje płatnicze, a tym samym wzmocnienia ich wizerunku jako podmiotów zapewniających bezpieczeństwo płatności. Umożliwi im to sprawowany nad nimi nadzór, a w dalszej perspektywie być może obowiązek ubezpieczenia lub tworzenia funduszu gwarancyjnego. Uwiarygodnienie działalności małych instytucji świadczących usługi płatnicze może stanowić zagrożenie głównie dla banków, których skala działalności nie jest znaczna, a oferta w zakresie rozliczeń jest mało atrakcyjna.

Niskie wymagania kapitałowe spowodują rozwój małych i tanich w utrzymaniu placówek instytucji płatniczych przyjmujących wpłaty gotówkowe, a malejące koszty stosowania nowoczesnych technologii wpłyną na przejęcie niektórych funkcji

---

⁶ Niektóre z banków stworzyły już sieć tzw. punktów płatniczych w porozumieniu z sieciami handlowymi.

⁷ Koncepcja Jednolitego Obszaru Płatniczego Euro (SEPA) jest realizowana nie tylko w strefie euro, obejmuje 27 krajów Unii Europejskiej oraz Norwegię, Islandię, Liechtenstein, Szwajcarię.

rozliczeniowych przez podmioty niefinansowe, np. sieci handlowe, operatorów telekomunikacyjnych. Spowoduje to nasilenie się konkurencji cenowej między dostawcami usług płatniczych.

Konkurencja dla banków ze strony instytucji płatniczych może dotyczyć tylko tzw. detalicznych usług płatniczych, a więc segmentu płatności konsumenckich [*General Guidance...* 2006, s. 17]. W przypadku płatności wysoko kwotowych, związanych z rozliczaniem transakcji między przedsiębiorstwami oraz zawieranych na rynku pieniężnym i kapitałowym, instytucje niebankowe nie stanowią konkurencji. Wpływa na to szczególne miejsce banków w infrastrukturze systemu płatniczego zapewniające przede wszystkim bezpośredni dostęp do systemów płatności międzybankowych oraz procesu rozrachunku poprzez bank centralny (tab. 2).

Banki mają przewagę w realizacji transferów między rachunkami bankowymi z wykorzystaniem tradycyjnych instrumentów płatniczych, takich jak polecenie przelewu, polecenie zapłaty, bankowa karta płatnicza, czek. Inni dostawcy usług płatniczych są aktywni w realizacji przekazów pieniężnych, czeków podróży, kart przedpłaconych, a więc tam, gdzie nie wykorzystuje się w rozliczeniach rachunków bankowych. Z raportu Banku Światowego [*Payment Systems Worldwide...* 2008] wynika, że główną rolę na rynku detalicznych płatności transgranicznych w Unii Europejskiej odgrywają banki. Istotnym elementem rynku po stronie podażowej są również usługi międzynarodowych organizacji pośredniczących w realizacji przekazów pieniężnych. Oferta instytucji niebankowych ogranicza się głównie do wykonania dyspozycji w formie gotówkowej, tzn. z pominięciem rachunków bankowych.

Wyzwanie dla banków może również stanowić upowszechnienie pieniądza elektronicznego oraz płatności mobilnych, w przypadku których dokonanie płatności nie wymaga pośrednictwa banków. W takim przypadku banki mają szanse zaangażować się w operacje związane z wydawaniem instrumentów pieniądza elektronicznego oraz rozliczaniem zrealizowanych płatności.

Istotnym niebezpieczeństwem dla pozycji banków są długofalowe strategie niektórych podmiotów niebankowych oparte na wykorzystaniu synergii z dotychczas świadczonymi usługami (transportowymi, telekomunikacyjnymi, handlowymi) oraz nowoczesnej technologii usprawniającej realizację płatności i obniżającej koszty. Ich wielkość zazwyczaj umożliwia nie tylko poniesienie stosownych nakładów na inwestycje, przystąpienie do systemów płatności [*Payment Systems and Market...* 2008, s. 24], ale także sprostanie wymaganiom nadzoru [Leinonen 2008, s. 218].

Konkurencję na rynku usług płatniczych należy analizować w dwóch ujęciach – konkurencji ze strony podmiotów krajowych oraz zagranicznych, które korzystają z jednolitego paszportu. Jest wysoce prawdopodobne, że instytucje płatnicze o zasięgu międzynarodowym zdobędą duży udział w rynku usług płatniczych ze względu na możliwości wykorzystania efektów skali⁸. W pierwszej kolejności ich ekspansja będzie z pewnością dotyczyć jednak państw, w których obowiązuje wspólna waluta europejska.

---

⁸ Ze względu na wysokie koszty stałe usług płatniczych korzyści skali w ich przypadku mogą być znaczne. W wyniku jednego z badań [Humphrey i in. 2003] oszacowano je na poziomie 0,2, co oznacza wzrost kosztów o 2% przy wzroście liczby płatności o 10%.

5. Podsumowanie

Instytucje niebankowe są zaangażowane w wiele czynności dokonywanych na każdym etapie procesu płatności [Bradford, Davies, Weiner 2003, s. 63]. Rodzi to wiele implikacji dla rynku usług płatniczych oraz banków jako tradycyjnych pośredników w realizacji płatności. Powoduje zwiększenie poziomu innowacji i konkurencji, dostępu do usług płatniczych, zmieniając jednocześnie profil ryzyka. Ze społecznego punktu widzenia wywołuje potrzebę zmian regulacyjnych, badania relacji między efektywnością i ryzykiem oraz złożoności rozwiązań technologicznych i powiązań instytucjonalnych [*Nonbanks in the Payments System...* 2007, s. 46].

Wszystko wskazuje na to, że banki powinny najbardziej obawiać się nowych dużych instytucji płatniczych powstałych na bazie podmiotów z innych branż, które [Leinonen 2008, s. 219]:

- dysponują odpowiednimi systemami i technologiami, które wykorzystują w podstawowej działalności;
- mają doświadczenie w obsłudze klientów masowych, z których każdy dokonuje płatności;
- mają możliwość świadczenia usług dodanych przez integrację i synergię z głównymi usługami (np. w zakresie handlu elektronicznego);
- mają warunki do subsydiowania lub pełnego pokrywania opłat podstawową działalnością.

W rozliczeniach gotówkowych (wpłatach gotówkowych na rachunek) zagrożenie stanowią małe punkty kasowe. Jednak pod uwagę należy wziąć fakt, że rynek tego rodzaju usług wraz z popularyzacją rachunków bankowych oraz rozliczeń elektronicznych będzie się kurczył. Trudno też uznać za niebezpieczeństwo dla banków zaangażowanie różnych podmiotów niebankowych w proces płatności będące rezultatem decyzji samych banków w zakresie outsourcingu czynności związanych z realizacją płatności [EC 2007, s. 84].

Największe wyzwanie dla banków stanowi ciągły rozwój nowoczesnych technologii. Wpływa on na konieczność weryfikacji ich planów strategicznych [Khiaonrong, Liebenen 2009, s. 1]. Jest również bezpośrednim źródłem zagrożeń wynikających z pozostałych czynników zewnętrznych, takich jak liberalizacja i globalizacja.

Literatura

- Bradford T., Davies M., Weiner S., *Nonbanks in the Payments System*, Federal Reserve Bank of Kansas City, 2003.
- Dyrektywa 2007/64/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 13 listopada 2007 r. w sprawie usług płatniczych w ramach rynku wewnętrznego.
- Elsenhuber U., Schimka B., *Payment Institutions – Potential Implications of the New Category of Payment Service Providers for the Austrian Financial Market*, [w:] *Financial Stability Report 10*, Austrian Central Bank, Vienna 2005.
- EU Banking Sector Stability*, European Central Bank, September 2010.
- General Guidance for National Payment System Development*, BIS, January 2006.

- Gospodarowicz A., *Sektor bankowy w Polsce do roku 2030*, [w:] *Polski sektor bankowy w perspektywie roku 2030*, red. J. Szambelańczyk, SGH, Warszawa 2010.
- Góraszka J., *Konkurencyjność form pieniądza i instrumentów płatniczych*, CeDeWu, Warszawa 2009.
- Harasim J., *Standaryzacja usług płatniczych na rynku europejskim*, [w:] *Finanse 2009 – Teoria i praktyka. Bankowość*, red. K. Brzozowska, S. Flejterski, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin 2009.
- Humphrey D., Willeson M., Lindblom T., Bergendahl G., *What does it cost to make a payment?*, „Review of Network Economics” 2003 no 2.
- Khiaonarong T., Liebenen J., *Banking on Innovation. Modernisation of Payment Systems*, Springer Company, 2009.
- Leinonen H., *Payment Habits and Trends in the Changing E-landscape 2010+*, Bank of Finland, 2008.
- Merton R.C., *A functional perspective of financial intermediation*, „Financial Management” 1995 no 24 (2).
- Nonbanks in the Payments System: European and U.S. Perspectives*, ECB, Working Paper no 1, 2007.
- Payment and Securities Settlement Systems in the European Union; Euro Area Countries*, ECB, August 2007.
- Payments Statistics*, European Central Bank, October 2010.
- Payment Systems and Market Infrastructure Oversight Report 2007*, ECB, July 2008.
- Payment Systems Worldwide – a Snapshot. Outcomes of the Global Payment Systems Survey 2008*, The World Bank, 2008.
- Polasik M., Przenajkowska K., *Wdrażanie programu SEPA na europejskim rynku usług płatniczych*, [w:] *Bankowość a kryzys na rynkach finansowych*, red. A. Janc, UE, Poznań 2010.
- Program rozwoju obrotu bezgotówkowego w Polsce na lata 2010-2013 (projekt)*, Ministerstwo Finansów, wrzesień 2010.
- Projekt ustawy z dnia 25 września 2009 r. o usługach płatniczych, www.mf.gov.pl.
- Report on the Retail Banking Sector Inquiry* (Inquiry Under Article 17 Regulation 1/2003 on Retail Banking), European Commission, 31 January 2007.
- SEPA: Uniform Payment Instruments for Europe*, Association of German Banks, Berlin, October 2006.
- Solarz J.K., *Metodologiczne aspekty projekcji rozwoju sektora bankowego w Polsce do roku 2030*, [w:] *Polski sektor bankowy w perspektywie roku 2030*, red. J. Szambelańczyk, SGH, Warszawa 2010.
- The Payment System – Payments, Securities and Derivatives, and the Role of the Eurosystem*, ECB, 2010.
- Tumpel-Gugerell G., *The Single Euro Payments Area in a Global Context*, „The Global Payments Strategies 2008” Conference, Brussels, 22 January 2008.
- Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. *Prawo bankowe*, DzU 1997 nr 140, poz. 939.
- Zaleska M., *Instytucjonalne uwarunkowania działalności przedsiębiorstw bankowych*, „Studia i Prace Kolegium Zarządzania i Finansów”, Zeszyt Naukowy 22, Warszawa 2002.

CHALLENGES FOR BANKS AS THE INTERMEDIARIES ON THE PAYMENT SERVICES MARKET

Summary: Banks are the main intermediaries on the payment services market. The conditions of their operation are influenced by new technology development, integration processes and other external factors. It has implications for banks' position and creates new challenges which they face. The direct source of the challenges is related to nonbank payment institutions entering the market. There are a lot of strengths of banks as the providers of payment services. Special attention should be paid to their status of institutions of public confidence. The threats for maintaining their current dominant position are related to competition from payment institutions which use modern solutions in the range of execution of clients' payment orders.